

חii עיר

21 סיפורים

מאנגלית: משה רוז

בארטלמי? מי?

دونאלד בארטלמי^{*} הוא מן הקולות המקוריים ביותר שהציגו ספרות האמריקנית בשנות ה-60. בשנות ה-70 ניסו רבים להקוט את סגנוןיו ואת מתכונת הספר הקצר שיצר. היום הוא קלאסיקה פוסטמודרניסטית. לא ברור מה זה "פוסטמודרניזם". קבוצה קפנה של מבקרים ואנשי אקדמיה מתפרנסת מהדריון, מוסכם, ככל הנראה, שגם יש בספרות האמריקנית דבר כזה – הדבר הזה מצוי ביצירתו של בארטלמי.

בין מקורותיו הספרותיים הזוכרו קפה ובורחס. אפשר להוסף את סופיט, גוגול ... כתיבתו בונגה "סוריאליסטית". היא מתפרסמת לרוב בירוחון הגינויוּרי 'ניו יורק'. 'ניו יורק' היה במשך עשרות שנים המוביל בתחום הספר הקצר בין כתבי העת הכלליים הנפוצים. 'ניו יורק' רוחש אמרן רב לקוראי. הוא אינו מצין, בדרך גראפית או אחרת, אם טקסט מסוים (המתittel בין הפריטות למוציאי יוקה והקריקטורות הרבות) הוא בבחינת כתבה "אמתית" או ספרו "בדוי". 'ניו יורק' רוחש הערכה רכה לארטלמי. שירות רבות של ספרי נדרסו שם במשך השנים. גליון שלם כמעט הוודש ב-1965 (רומן?) הקצר שלו 'שלגייה'.

בארטלמי אינו סופר שווה לכל נפש. שקר הינו עושם בנפשנו ועוזל עמו ל Kohothinevo לו ניסינו לטענו כך. אך טעות תהיה להאשיםו (גם לא אותו) באלייטים מתנשא. רגישותו ספוגה תרכזות. לא נראה שהוא מאושר מזה יותר ממש או ממני. הוא חי בתנאי סביבה קשה. על כל פנים, מסוימים. בסביבה הזאת לא שליטים מגנוגנים של פרובינציאליות ושבתיות. لكن אין מה שיגונן על

* נולד ב-1931 בפילדלפיה; גROL בטקסס; אביו היה פרופסור לארכיטקטורה; שירת בקוריאה; למד ואחר כתב נאומים באוניברסיטת יוסטן; ניהל שם מוזיאון; עבר לניו יורק ב-1962 וסייעו הרשות, פארדייל על אנטויניה; פורסם ב-1963; נשוי (לשעבר) פלוט אחה; בשנים האחרונות מתגורר ומלמד שוב ביוסטן. לאחרונה התפרסם כספר גם אהיו פרדריק.

האויב, אבל לא רק אויב. לעיתים ערדף לחוץ את הקווים, לקיים מגעים, אולי אפילו להצטרף. גם זה לא פשוט, אפילו לא בצחוק. מיקום המודוק של הקווים אינו ידוע בוודאות. لأن להפנות את פלוגות הנשך הכביר? ההסתננות וההתערבותות הן תהליכי נMSCים, והתמונה מיטשטשת בלי הרף. התפרדרות הרגנות, חותם המודוק, התקוממות האינדריאנים הן עוברת חיים שהטובייקט הפוטומודרני מתמודד אתה, לא בלי כאב, בכוחות לא שווים. האIRONיה היא נשקו העיקרי.

יש המוצאים בך טעם לפגמך. כך ג'ויס קארול אוטס, סופרת בזכות עצמה, במוסף הביקורת של הניו יורק טיימס (4.6.72):

"סבירים הם הזרות הייחודיות שאנו בוחן בהן", כר סופר ספריגאנוי, שיצירתיו משקפות את חזרה שהוא חס מן הסתום, בספר אර פפ', שמא מזו אינו אלא גיבוב של שבועי... בירוק כמו כל השאר. סורייליסט (& כי קרוב לשבעים שנה הלאו אז כתב אלפרד ז'ורי את 'מלך אובי') פאסיבי, חסידיו, שנוי, דכואני-משעשע... אפילו מבוגה המשפט שלו סימפסומטי לתפקיד שהוא משחק: הוא פתוח כ"בריט", שם העצם והחומר והברא, מוסים כ"אי" חלוש, אבל, מגע רגע בהיטסורה שבו מתגמת מרובה החוצה מיטרתו של וילד, שהחיים מקלים את האמנון. וזה מי-נושא באחריות, לאחר שהתחכם והשב את עצמו לחדריאנים, שהח סקרו כי יותר על כל תבנית מודעת..."?

דברים נכווים. לבארטליין לא נותר אלא להיסוג. הדבר נעשה בראיון מפוקר באירבונו של המבקר ג'וזם קלינקוביץ', המובא כאן במלואו (*Critique canadienne* 18-9 [1975], pp. 18-9):

במספריך "ז'ואה את הייחודה" מושמות בפי איתן מדרמיותיך המלמיים: "סבירים הם הזרות הייחודיות שאנו בוחן בהן", דברים אלה צוטטו בפייזיגט את האסטטיקה שלך. ואבנה

לא. הדברים הם רבריה של דמות וענינים תחושתו באותו רגע מסוים. אני מקופה שמחשובתי בנושא האסטטיקה עשויה להיות קצת יותר מסוכנת. כיון שמליט אלה גורמו לכליך הרבה איתכנות מברחות ורק לאחרונה על ידי עמיהתי ג'. ק. אופס בטיימס), חשבתי ליצאת בהכחשה פומבית. אני יכול לראות את היריעת, למשל, בימון אמרנת נסמן:

סופר מתחודד:	דן בהחלפה עם אינו בותה בגני דמערב נדחית, מצחיר מושך-בעט
שעת הפעירה	בתו בת השש
עד בשברים	בעתיד יבקש רק 'שלמיות', לדבריו 'מעלו' באמנו
טווען איש ספרות	

הדרירים מפני התרבותיות של הציוויליזציה. יש חשיפה לערכים, שיפוטים, תיאוריות, חידושים, שפט, מנהגים, מטבחים, מוצרם שונים ומשונים. זה לא בדיק עניין של בחירה אישית. ככלمر, עצם החשיפה הזאת. כמו חyi עיר מערבית גדולה, יצירותיו של בארטליין עשוות חומרים ורים שכולים להתחכך זה בזה מתוך עניין ארעי. על פי רוב הם פנים זה לה את הגב בסלירה או באירוע. בסביבה ההיסטורית כזאת נוצרות יצירות אלה. לא, זאת לא תיאוריות ההשתקפות והماركיסטית הישנה. ביצירות אלה נוצרים אפקטים אירוניים. אירוניה וציניות, כמובן, אין הינו הד. אצל בארטליין יש הרבה אירוניה. ראה למשל את הספרו "דור'ח".

יש הראים בכך בעקב גענוגים גדולים למצבי-ציבורו תרבותי אחר. אכן, לו רק יכלו הרטיסים להתלבך לאיזו כוליות, ولو רגעית ושבירה... לו רק היה אפשר להפריח את ארץ וישראל לחיילתו אל העכבי אל האסטטני אל הירחו הנוטאלגיה המודרניסטית הזאת שורה עדין על יצירות מוקדמות. הרים מן המיתולוגיה הקלאסית, הומאניזם בנוסח שקספיר, אלה הם כל הנשך הדרלים שמונופף האמן (בסיפורו "מטר של זהב") אל מול עראש הטלויזיה המציגות ציוויליזציה שלמה של חומרנות בולעתי-כולל:

"אם היה בטליה מוגע מלכין", אמר פיטרסון, "יאבי מוש של זהב. לדמות היה פסטוראלית נמרצת ועירתית וחיה אשר פיתחו את אישיותו. ימי עולם הימי נצל בשכלו, אינטנסיבי-בשדרונותיה, תואר בזיר ומופלא, ובינוי...". פיטרסון ממשיר ואמר עוד כהנה וכנהנה, ולמרות שבמובן מסוים שיק, כאמור מטומם דושך לא.

מודרניסטים כפאונדר ואללו טיפחו את הנוטאלגיה הזאת לעבר המפואר. הם איתרו מחוות חוץ תרבותיים ובהתאם להם חתרו לאסטטואיצה של המזיאות. הפראגמנטואיצה הניכרת ביצירותיהם משקפת את החוויה המודרנית, אך בעיקר כדי לשלול אותה ערכית. שאיפתם לסדר ישן-חדש ולשלמות הוליכה את האחד לרדיילילום פאשיסטי ואת השני לחברות ריאקציונית בכונסיה שמרנית.

הפוטומודרנים, לפחות בפרט בארטליין, יותר על היומה להזיר עטרה לישגה. הוא מקבל את נוכחותו הכלתי מעוכלת של העבר, בוחינת לא להקיא ולא לבלו. על כל פנים לא ביחידות של למות, ודאי שלא כארקטיקטוריה אפשרית. כשם שיעד כמייהתו אינו הפחת חיים במוגננטים ישנים, כך אין תודעתו האומללה לובשת את צורת ארץ היישמון, מה שראה הדרעה האומללה שלו הוא נוף מלא, עמוס בגורטות. אומלה, אמרתוי הפסולת היא

ולא טrhoו להעיר בשותם שAdvertis אלגאר הוא מליחן בריטי (1857-1943), פיר קדרלה דה שאמבלון דה מארכיו - מספר ומהזאי צרפתן מהמאה ה-18 ו'זרו' פולה - מבקר ספרות שווייצרי מן האסכולה המכונה "פונטנולוגית"; שאט פשר הצירוף "גערת היינטונג" יש לחפש בפואמה "ארץ היישמון" לת.ס. אליטים ואת מקורה של מכתשת הרשא האדומה - במעשה האדרומה של ויליאם קארלוס ויליאמס: שבמציאות אין (לא בדיווק) דבר כזה "המבחן הארץ לסתורים"; שהסיפור "דו"ה" מתיחס למלחמת וייננאם (היה דבר כהה ש"פאראגוא") מוקמת ככל הנראה עביך בין ההארדן לאיסט ריוור, וכוכ' וכו'. הוסכם שידיעת כל העובדות ואיזורו של הספקולציות הללו ועוד שעווים להעשיר את הנאת הקוראים ואולי אף להעצים את זהויות דעתם. עם זאת והעלתה השערה שהפוגנת ידענות מופלגת עלולה למחוץ את בטחונם העצמי של אחדים. לבסוף הכריע החשש שהפוגנה מעין זו לבטה תשופף את המפגין לשבסת האירונית של הטקסט עצמו. נרא שבקלאו' של ארתלמי המיקום הנכון, חשוב יותר ממה שהוא קורט בתוך והאריה הריקה.

השאלה הרלוונטיית יותר, בסופו של דבר, היא אם גם כתלי-איבך יש עיר. והallo כבר נאמר על תל-אביב שהוא במובן ידווען חלום יתיכון על מנהטן. גם כתל אביב החשיפה לנודש תרבותי יכולה להגיע לממדים - מסוכנים? מכבידים? מביכים? גם כאן צריך ארד להכריע יוסים בין איהו-רוואות לבין החנטנרטיש. לא תמיד מוכשר הטופ לטסי'ע בבר. איזה מין חי עיר יש כתל-אביב? האם הרקבובית הזרמת בנבטים שלנו היא קרקע פרויה לקליטת רונאלד בארתלמי מכל'ני שני' דבר אחד ברור מעל לכל ספק: מה שייספו עשרים ואחד היספורים האלה לגיל הפסולת המקומי הוא מה שזמנן היה צrisk להיות שם.

אלשה רוז

תל אביב, 1987

181

אם לא בshorts ולא כdm אנטילופות, כמה כבר אפשר לבתו? באותו סיפורו מיהוסת לטופר קנהה בזכיריהם:

הם יכולים לאסוך עסיפה של "כיבוי רוח" ברכוב, להזכיר אותה על הבד (במקומות הגזע), כל נשכח), וראה הפלאנגי ארם מתקלים ושורטים בקהל: "עסיפה מונית של 'כיבוי רוח', ח' אלוהים, מה יכול לעלות על זה באמונותיהם?" יתרון גנטאטיס בבחינה מספקית.

עליה להתוודות שהשאלה המטרידה אותה ברגע אינה אם אפשר לבתו בעטיפה של "ביבי רות", ואפלו היא מודבקת במקום הנכון על בד שתלויה במקום הנכון במזויאן הנכון, השאלה שמטירה אותה ברגע היא האם אפשר לבתו בתרגום? התשובה היא כמובן, "לא" מכיוון זה הרבה יותר מוצלח".
וראי שעשתי כל מאמץ אפשרי להפניט בתוכנת התרגומים שלי את כל האקלעי, לבנטו-ז'טיזון, פרוטומי האקדמי ללשון העברית וחידושים המסתובנים ביותר. עד כמה הצליחתי ישבט הקורא. אבל גם מה אהוו הצלחה המעדכנים ביותר. לא היו פורטים את ביעית הרعش בכו התשקרות נוי יורך-תל-אביב. כי חוץ מתרגומים בזילשוני יש גם מה שנקרא "תרגום ביזטרות". כדי לרדת לסוף רעטו של הסופר, האם מן ההכרה לדעת בדיק ש"ביבי רות" הוא שם מסחרי לממתוק נפוץ בארצות הברית? שם מסחרי זה עצמו מתייחס לשם של שחקון הביסכול האגדית ביבי רות? אולי זאת אופציה לא בהכרח רלוונטית? ו王某 בראשות מהקורא המעמיק גם היכרות אישית עם טעמו (טעמה?) של "ביבי רות?"

התקסטים של ארתלמי מלאיםready made "objets trouvés" ממיין זה, וגם ממינים אחרים. הם מודבקים בדרך כלל במקום הגנוון. לסופר שלא לא היה אולי סיבה מטאфизית של ממש להחתרת על כך שלא בחר באמנות הציור. אבל בתרגום והעורך של הספר הזה ניאבו אול דילמה. בסופו של דבר אמרו ביפויו